

Сл. 68, 126

13/188
А ЧИТАНКА
(СЛЪДЪ БУКВАРЪ-ТЪ)

2235
ОТЪ

П. Р. Славейкова

ЦАРИГРАДЪ

Во Печатницѣтъ на Македоніѣ

C-68, 126

559

ПЪРВА ЧИТАНКА

158 (СЛѢДЪ БУКВАРЬ-ТЪ)

LXIV 13
188

22995 ОТЪ

П. Р. Славейкова

ЦАРИГРАДЪ

Во печатницѣ на В. "Македоніѣ"

1868

C-68, 12⁶

Книга прѣгледана и одобрена отъ цар-
скѣтъ ценсурѣ за да ся печата

Богъ направи свѣтъ въ шестъ дни.
Всичко това що видимъ по небето и
по земѣтъ станѣло е най-напрѣдъ отъ
нищо, само съ думѣтъ на Божіето все-
силіе.

Господь рече и станѣ *свѣтъ* и вси-
чко що има по свѣтъ.

Слънцето, мѣсецьтъ, земята, звѣздытъ
и всичко изобщо ся казва свѣтъ или
міръ.

2

Слънцето, мѣсецьтъ и звѣздытъ, кои-
то гледамы на небето, казувать ся; не-
бесны тѣла.

Вситѣ небесны тѣла сѣ валчести като
кълбо, или като *топъ* съ който играемъ,
и всички сѣ свѣтливы.

Земята и тя е небесно тѣло, вѣчеста е и свѣтѣлава както една отъ звѣздытъ.

Повърхнината на земѣтъ сѣстои отъ голѣмы суши и голѣмы воды — моря и океаны.

3

Человѣцитѣ живѣѣтъ само по сухытъ части на земѣтъ, прѣсяжти по вси чѣжтъ земѣ.

Освѣнъ человекѣ има още много и разны живы сѣщества; тѣ ся казувать сѣ едно име, *животны*.

Има още по земѣтъ всякакви трѣвы, былкы и дръвѣя, и тѣ ся казувать сѣ едно име *растенія*.

4

Человѣкъ е Божіе сѣзданіе, той има душѣ, думѣ и разумѣ, защото Богъ зе прѣстъ, та направи тѣлото на человекѣ и вдѣхнѣ въ него душѣ живѣ.

Тѣлото на человекѣ е вещественно и смъртно, а душата му е невещественна и безсмъртна.

Животнытъ нѣматъ разумъ ни думѣ

(слово) за това ся и казувать, *безсло-весны*.

5

Всичкытъ человекѣ по земѣтъ приличать си въ устройството на тѣлото и различать само по цвѣтътъ на кожѣтъ си; тѣ бывають едны бѣлы като снѣгъ, другы черны като жушель, другы мургавы, червеникавы и жълтеникавы.

По цвѣтътъ на кожѣтъ си человекѣтъ ся дѣлять на петъ главны племена.

Животнытъ и растеніята иматъ устройство много разнообразно и дѣлять ся на разны отдѣленія сѣ особенны названія.

6

Тѣзи животны които сѣ сѣ по чѣтыри крака и иматъ космы и цицы; тѣ раждать рожбытъ си живы и гы храняють най-напрѣдъ сѣ мѣлко. Тойзи видъ животны ся казувать *четвероногы* или *мѣл-копытательны*.

Конѣтъ, волѣтъ и овцата сѣ четвероногы животны, защото сѣ косматы и нѣ

мать по четири крака; но волътъ има рога а конътъ нѣма.

7

Животны които иматъ два крака и двѣ крыла и сѣ облечены сѣ перушииѣ, казуютъ ся *птицы*; тѣ снасятъ яйца и отъ тѣхъ излупватъ пилетата си.

Кокошката, патката и ластовицата сѣ птицы, защото сѣ пернаты и иматъ по два крака, по двѣ крыла и единъ клювъ (*гига*, *джонка*).

8

Има други животны които нѣматъ ни крака, ни крыла, ни космы, ни пера, а иматъ само разны лусны и черапунки; тѣ не ходятъ, не хвъркатъ, но пълзятъ, влачатъ ся по земѣтъ и за туй ся казуютъ *пльзници* или *влекоходны*.

Зміята нѣма крака но само лусны, сѣ които пльзи. Рыбытъ иматъ лусны и крыла за да плувать въ водѣтъ; жабата нѣма два крака за да подскача на сухо и да плува въ водѣтъ.

9

Другы еще по-дребны животинкы или гадинкы що има, тѣ ся казуютъ *насъкомы* или *буболечкы*; отъ тѣхъ ся намиратъ безбройны видове.

Отъ насъкомытъ едни иматъ по десетина крачица, другы и повече; нѣкои нѣма и сѣ крыла каквото скакалцытъ и мухытъ, а нѣкои нѣматъ ни крачка, ни крыла, ни лусны, каквото червейтъ и глистіята.

10

Растеніе ся казува всичко онова що никне и расте отъ земѣтъ.

Босилыкътъ, лозата, черешата сѣ растенія: Така и всички трѣвы, былки и буряны сѣ растенія.

Растеніята ся вѣдятъ отъ сѣмена; тѣ пушатъ цвѣтъ или рѣса и като прѣцвѣтятъ, завързуютъ и даватъ сѣме.— Сѣмената на цвѣтята сѣ вѣтрѣ въ пѣпыкътъ имъ, а на дръвята въ плодоветъ имъ.

Плодороднытъ дръвья раждатъ плодове и овоція; бесплоднытъ дървета растятъ дивы по горытъ, и край рѣкытъ.

Цифры

Цифри казвамы тѣзи бѣлѣзы съ конто бѣлѣжимъ числата, едно, двѣ, три и др. Цифри-тъ или бѣлѣзитѣ на числата сѣ слѣдующитѣ:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

0 9 8 7 6 5 4 3 2 1

9 1 2 0 3 8 4 7 6 5

4 3 9 1 6 0 2 7 5 8

11

Человѣцѣтъ сѣ праватѣ къщѣ, колибы, шатры та живѣйтѣ въ тѣхъ, сѣставятѣ села, градове и царовища. — Тѣ ходятѣ и на всякъдѣ по мората съ кораби.

Четвероножнѣтъ животны ходятѣ по земѣтъ и живѣйтѣ по горѣтъ, или въ дупкѣтъ на земѣтъ. Най-малкото отѣ четвероногѣтъ животны е мышката, а най-големото слонѣтъ.

Лъвѣтъ живѣе въ горѣтъ и въ пещерѣтъ. Мечката и глѣганѣтъ живѣйтѣ въ гѣсты и хладны горы. Тигрѣтъ живѣе при застѣвены рѣкы; а слонѣтъ въ топлы и блатисты мѣста.

— 0 —

Птицѣтъ сѣ гнѣздятѣ по дръвата и по канарѣтъ. Най-малкото отѣ всѣхъ пти-чета е колибрѣй (птица-муха), а най-го-лемото е камилското птиче.

Ластовицѣтъ сѣ гнѣздятѣ по къщѣта. Дѣвытъ глѣбы по храпонытъ и стрѣмнытъ канѣры. Орелѣтъ живѣе по планинистытъ мѣста; тѣй е якъ и силенъ и за туй сѣ казва царъ на пти-цытъ.

— 0 —

Рыбѣтъ живѣйтѣ вѣтрѣ въ водѣтъ на морята, рѣкѣтъ и езерата. Най-голема отѣ рыбѣтъ е кѣтътъ (фалена); а най-малкы сѣ маринытъ.

Отѣ насѣкомѣтъ едни живѣйтѣ отго-рѣ по земѣтъ, други вѣтрѣ въ земѣтъ, други въ водѣтъ, а други по растенѣята и по животнытъ, та даже и въ расте-нѣята и въ животнытъ.

12

Както человѣцѣтъ тѣй и животнытъ иматѣ нуждѣ да ядѣтъ, защото сѣ яде-нѣето сѣ хранятѣ, растѣтъ и могатѣ да живѣйтѣ.

И растеніята иматъ нужда отъ хранѣ, защото и тѣ ся хранятъ, растѣтъ и живѣятъ.

Человѣкъ яде разны трѣвы, зеленчуцы, овошія и плодове, яде още и мѣсото на разны животны различно сготвено.

— 0 —

Лъвътъ яде голѣмы четвероногы животны, волове, коніе и други таквызъ; вълкътъ яде овцы, козы и дрѣ. лисицата яде кокошкы, паткы и медъ и гроздіе; мечката яде дрѣвкы, дивѣчкы круши, обыча и тя медътъ; слонътъ обыча оризътъ, а маймуната ябълкытѣ.

Овцитѣ и воловетѣ пасѣтъ трѣвѣ; копытъ яде слама, сѣно, ечмыкъ и овесъ; магарето обыча да яде бодилы, а козытѣ върхари; кучето яде кокалы и мѣсо; заецътъ кореніе и кочены, а котката мышкы и птицы.

— 0 —

Кокошкытѣ ядѣтъ ечмыкъ и трицы, гълъбытѣ ечмыкъ и жито; славейтъ обыча да яде мрави яйца и паѣцы, а канар-

чето обыча захаръ-тѣ; орелътъ яде овцы, сѣрны и зайцы; шлякътъ кокошкы и паткы; гарванътъ мършѣ и разны наѣкомы.

Паѣцытѣ ядѣтъ мухы и комары, мравіетѣ ядѣтъ жито, ечмыкъ и малкы животинкы, а скакалицытѣ кореніе и разны сѣдбы; пчелата бере медътъ отъ цвѣтата.

Всичкытѣ растенія иматъ кореніе съ които смучатъ разны влагы отъ земіѣтъ, а съ листоветѣ си росѣтъ и въздухътъ.

13

Лъвътъ е силенъ смѣлъ и великодушенъ, за това ся и казува царь на животнытѣ; — Конътъ е бързоногъ, яровитъ и юнакъ на бой; — Магарето е мързеливо и търпеливо; — Кучето разбира много работы и е вѣрно на господаря си — Котката е навѣтна и отмѣстителна; — Овцата е кротка и незлобива; — Мечката е дива; — Вълкътъ кръвникъ и жестокъ; — Лисицата е лукаво животное; — Заецътъ е страхливъ и мършавъ; — Маймуната е подражателна и обыча да играе; Гълъбътъ е кроткъ и невиненъ; Мравытѣ

и пчелытъ сж трудолюбивы и работны животны.

14

Коньтъ прѣха, цвилн, хжхры и рѣже. Магарето реве. — Кучето лѣе, бауче и вые. — Котката мече. — Овцата блѣе. — Свинята грухти. — Волътъ мучй. — Львътъ рыкае. — Мечката рѣмжи. — Вълкътъ вые. Прилѣпнѣтъ църти. — Пѣтъльтъ пѣе, куко-риже. — Кокошката каканиже и кудкодѣ-че. — Гарванътъ и враната грачатъ. — Патката гаче. — Гълъбътъ гуче. — Сла-вейтъ чуролика. — Ластовицата човерка. Куковицата кукува. — Пчелата брѣмчи. — Жабата вряка. — Змѣята сжска. —

— о —

Человѣкъ говори, выка, пѣе, смѣе ся, и плаче. И нѣкои птици каквото папагалѣтъ и усойката ся научаватъ да изговарятъ нѣ-кои рѣчи като человѣкъ, защото мѡгжтъ да подражаватъ нѣкои неговы гласове. Но тѣ научаватъ само онова което сж често слуннали, а никога отъ себе си нѣщо не знайжтъ да изговарятъ.

Числа.

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
30	—	40	50	60	70	80	90	—	100
10	20	11	22	12	21	13	23	14	24
15	25	16	26	17	27	18	28	19	29
30	31	13	32	43	54	65	76	87	98
89									
90	70	20	50	10	40	60	30	80	
75	19	92	27	53	84	68	41	68	
11	22	33	44	55	66	77	88	99	

15

Кравата и овцата сж четвероногы жи-вотны, защото иматъ вимета (цицы) и по четири крака. — Кравата има два рога въскривены и овенътъ такожде има рога, но тѣ сж по-друго-аче, а на рогачьтъ сж еще по-друго-аче. —

Кравата има дебела кожа и влакна; овцата има по-тънка кожа а по-дълго-власа еълна. Кравата е по-голяма от овцата. — И двѣтѣ иматъ виеца и раждатъ рожбытѣ си живы, за това и двѣтѣ ся казуютъ млекопитателны.

Ябълката е дърво плодородно, защото дава плодъ ябълкы; маслината е такожде дърво плодородно, защото дава плодъ маслины. Всяко дърво има пнь, стебла, клоневе, вѣтви и листи. Шубрацытѣ нѣматъ пнь, но кѣсо стебло и вѣтви и листа, трѣвкытѣ и бурянытѣ иматъ само стволоче и листове.

Кокошката и патката сѣ птицы, защото иматъ по два крака, по двѣ крыла, по единъ клювъ и сѣ облечены съ пера. — Кокошката има кѣсъ клювъ и кѣсъ шій, за да яде зърна и сѣмена като рови въ прѣсть-тъ; патката има по-дълънъкъ и по-широчькъ клювъ, за да лапа и разны животинкы въ блатнытѣ воды. — На кокошкытѣ прѣститѣ сѣ раздѣлены. — На паткытѣ прѣститѣ сѣ съединены съ

еднѣ ципѣ, за да употрѣбыва краката си като весла (лопаты) когато плува въ водытѣ.

16

Человѣкъ има тънка кожица или ципа.

— Ковътъ и вольтъ иматъ дебела кожа съ влакна. — Человѣкъ има двѣ ржцѣ за да пипа, и да ходи правъ; — вольтъ и ковътъ иматъ по четири крака за да ходятъ на тѣхъ. — На вольтъ и на овцытѣ краката сѣ цѣпнаты съ два нокътя. — А на коня и на магарето кракытѣ е обзетъ въ единъ нокътъ.

Краката на кучето, на лъвътъ, на коткытѣ и на други еще нѣкои животны сѣ нацѣпены на повече дѣлове, като прѣститѣ на человѣка, по-краткы, и иматъ обаче ногтѣ остры и въскривены като вѣдица, за да раскѣсуютъ съ тѣхъ хранытѣ си.

17

Человѣкъ ся движи, мърда ся, ходи, дървото е недвижимо, не ся мърда отъ мѣстото си; человѣкъ има крака, дървото

ниа стебла ; человекъ има рѣцѣ, дърво-
то има вѣтви ; человекъ има снага (трупъ),
дървото има пнь ; человекъ има глава,
дървото има върхъ. — И планинытъ иматъ
върхове и тѣ сж недвижими но не сж
дърво.

Кучето ходи, глѣбѣтъ лѣти, хвърка ;
кучето ниа четири крака, глѣбѣтъ има
два крака и двѣ крыла ; кучето има вла-
кна, глѣбѣтъ има пера ; кучето има ры-
ло (муцуна), глѣбѣтъ има клювъ (джонка).

— о —

Человекъ ся ражда, храни ся, расте,
порасва, и остарява ; и животнытъ ся
раждатъ, хранятъ ся и порасватъ ; и ра-
стеніята ся раждатъ (поникиуватъ), хра-
нятъ ся и пораснуватъ,

Человекъ ся разболява ; и животнытъ
ся разболяватъ ; и растеніята завянуватъ.
— Человекъ умира ; животнытъ издѣх-
ватъ ; дръвята изсѣхvatъ.

18

Богъ създаде человека съ рѣкѣтъ
си ; Богъ рече и станѣхъ животнытъ и

растеніята за потребѣтъ на человека.

Много отъ животнытъ, а най-вече отъ
млекопитателнытъ и птицытъ сж твърде
потрѣбны на человека ; едни отъ тѣхъ
той храни опытомяны, а други лови и
убива дивы както сж. Съ месото имъ, и
съ мѣкото и съ яйцата имъ ся храни ;
отъ кожатъ имъ и отъ вълнатъ имъ пра-
ви покрывки, постелки, облека и обув-
ки. А други пакъ животны има за по-
мощницы въ работеніето си, както, во-
лѣтъ, коньтъ и дрѣ.

— о —

Отъ растеніята едни сж вредители и
отровны за человека ; а други сж по-
трѣбны нему разнообразно. Отъ нѣкои
изъ растеніята прави си дрехы и постел-
ки, отъ други си приготвя цѣрове кога
е боленъ : на други пакъ яде кореніетъ,
стволоветъ, листоветъ или плодетъ, е-
дни суровы, а други разно сготвены.

Трѣба да гледамы добрѣ и да хранимы
животнытъ които сж за потребѣтъ ни,
еще и да обработвамы растеніята за

да ги имамы за потрѣбѣхъ си. —

Грѣшно е да мѣчимъ животныѣ и да ги убивамы безъ нужды, или да изсичамы и искоренявамъ плодовитыѣ дърва и растенія. — Само вредителныѣ животны и отровныѣ растенія да истрѣбвамы е дозволено, за да избѣгнемъ отъ повредыѣ и злочестиныѣ които могатъ да ни причинятъ. —

Пази прочее не убивай никога животно което не ти вреди. — Не харай (не струвай *зянѣ*) никога растенія или дърва които до нѣкога може да дотрѣбать за нѣщо и на тебе и на друго.

Отъ дивыѣ дърва чловѣцыѣ сѣкътъ дърва за гореніе и всякакви дърва отъ които правятъ къщи, кораби и разны дребны сѣчива, сѣкдове и др. — А вътрѣ отъ земѣхъ изваждатъ *ископаемыѣ*, сирѣчь разныѣ руды, каквото: желѣзо, мѣдь, сребро, злато и други разны камъни и мръморы.

Значеніе на цифрыѣ.

Всяка цифра споредъ разното мѣсто на което ся наѣрва въ редѣхъ на числата има и разное численно значеніе.

Написаны както сѣ цифрыѣ, на първыѣхъ редѣхъ отдѣсно тѣ показватъ единицы, на вторыѣхъ десетицы, на третыѣхъ стотицы, на четвертыѣхъ пакъ единицы но отъ хыляды, на петыѣхъ десетицы отъ хыляды и тѣхъ нѣтъ.

1	10	100	1,000	10,000	0
2	20	200	2,000	2,222	9
3	30	300	3,000	3,848	21
4	40	400	4,000	444	111
5	50	500	5,000	555	213
6	60	600	6,000	66	333
7	70	700	7,000	77	1,011
8	80	800	8,000	8	8,888
9	90	900	9,000	9	9,999
0	99	999	9,999	0	10,000

100,000 1,000,000 10,000,000

100,000,000 1,000,000,000

123,456,789 9,876,543,210

Всичко което употребяватъ чловѣцѣтъ въ разнытъ си потрѣбы патъкмаватъ си го или отъ животнытъ, или отъ растеніята, или отъ ископаемытъ.

Отъ това всичкытъ ни за употребеніе работы ся казуватъ че сж или *природны*, или *искусственны* — *художны*.

Природны сж онѣзи които употребяваны тѣй както си ся раждатъ отъ природѣтъ, каквото овоціята, водата и дрѣг. Искусственны или художны сж тѣзи които трѣба да изработимъ по-напрѣдъ художно за да ги направимъ добры за употребеніе.

— 0 —

Дрѣводѣлецътъ прави трапезжѣтъ отъ дѣскы и гвозден; дѣскарътъ рѣже дѣскытъ отъ пневетѣ на дрѣвята; гвоздентѣтъ ги леіжтъ или ископаватъ отъ желѣзо желѣзаритѣ; желѣзото го ископаватъ и прѣчпестятъ рударитѣ отъ земѣтъж. Трапезата, дѣскытъ, гвоздентѣтъ всичкытъ сж художны или искусственны нѣща.

Ризата ся сѣшива отъ платно. Платното го тъкжтъ отъ преждж; преждата ся преде отъ памукъ; памукътъ е плодъ на памучинѣтъ; памучината е растеніе което сѣжтъ нарочно за да вадятъ памукъ.

20

Рударъ-тъ ископава желѣзото и другытъ руды или металы. Желѣзаръ-тъ прави сѣчива и машины, съ които раздрѣкуватъ памукътъ, предѣтъ го, тъкжтъ го и става платното добро за употребеніе.

Мѣдъ-та или *бакържѣтъ* е руда, сребро и златото сж и тѣ руды както и желѣзото. Пожоветѣ и вилушкытъ ги прави художникътъ отъ желѣзо. Отъ него правятъ еще брадвы, теслы, тріоны и много други работы и сѣчива.

Лѣжницытъ ги правятъ отъ дрѣво, правятъ ги и отъ желѣзо че ги покрыватъ съ *калай*, но правятъ ги и само отъ *калай*, оцѣ и само отъ сребро.

Жѣлтицытъ ги правятъ отъ злато, бѣлытъ пары отъ сребро, а дрѣбнытъ пары каквото петтачета, десетачета ги

правять отъ мѣдь.— Котлытъ, *тенджерытъ* и *саханытъ* и тѣхъ гы правять отъ мѣдь.

Отъ прѣсть разбѣркана и направена на калъ правять кѣрчазы или стовны, паницы, *чанѣи* и разны другы сѣждове.— Отъ пѣськъ и другы още работы растопены правять разны видове стѣкла и *джа-мове*.— Отъ бѣлый-тъ камѣкъ изгоренъ правять барѣтъ, отъ варъ и пѣсечивъ прѣсть правять *хоросанъ*, отъ хоросанъ и камѣніе правять зидове, стѣны и цѣлы зданія.

—0—

На художницытъ трѣбать разны сѣчи-ва и оръдія за да работать съ тѣхъ и да правять разны работы.

На орача трѣба рало, плугъ, влакъ и сѣме за да оре и да сѣе. Трѣба му още сѣрътъ за да жѣне, дыкана за да вършѣе.

Орачь-тъ разорава земѣтъ, послѣ посѣява сѣмето на плодове въ неѣж; по-сѣянното изникнува, пораснува, цвѣнува завързува, узрѣва; тогазь той го пожѣва,

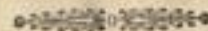
оврѣхва го, отѣѣва го и го прибира въ житницѣтъ.

Плодоветъ на сѣдбытъ гы мѣлятъ та правять брашно. Отъ брашното мѣсятъ хлѣбъ.

Градинарь-тъ сади въ градиниытъ разны садове и всякаквы зелія. Той гы о-бработва, сирѣчь копае гы, полива гы, реди гы за да ставать за яденіе.

На градинаря му трѣбать трѣнокопъ, мотыка, човракалка и др.

За да рѣжемъ трѣба ни ножъ. За да шиѣмъ трѣба ни игла и конецъ. За да пишемъ трѣба ни перо, мастило и хар-тія. За да се облѣчемъ трѣбать ни дрѣхы. За да имамы дрѣхы трѣба да гы купимъ. За да купимъ каквото ни е по-трѣбно, трѣба да имамы пары. За да имамы пары трѣба да работимъ и да печелимъ. За да знаѣмъ да работимъ и да можемъ да печелимъ трѣба да научимъ нѣкое рѣкодѣліе или художество, *занаятъ*.

Писаніе и Четеніе на числата.

За да напишемъ едно число захващамы от-
дѣво отъ най-гольмытъ, единицы или десетицы,
или стотицы прости и хыледны и слѣдувамы
да пишемъ до най-последнѣйтѣ.

За да разберемъ едно написано число за-
хващамы отдесно, отъ най-простѣйтѣ единица,
дѣлимъ цифрытъ на три реда — единицы, де-
сетицы, стотицы и като ги прѣсмѣтнимъ из-
говарямы ги отдесно на-лѣво.

2	11	101	1,202	20,485	2
5	25	210	3,040	70,209	17
7	34	307	4,008	3,250	24
9	8	96	120	6,070	305
0	80	24	60	303	1,206
1	2	8	3	20	97,050
10,405		200,800	1,007,004		
50,020		204,060	4,020,004		
39,006		800,007	3,000,002		
214,365		7,485,095	68,207,504		
563,402		1,905,847	40,570,287		

Опрѣдѣленія и наставленія

Человѣкъ е животно словесно, и мо-
же да ся учи на всичко. Той е обще-
жителенъ, сирѣчь принуденъ е да живѣе
на едно съ подобнытъ си за да развива
умътъ си и да намѣрва помощъ въ ну-
ждытъ си.

Человѣкъ ся ражда слабъ младенецъ,
родителитѣ му го хранятъ, отхранятъ го,
пораснува и става мъжъ или жена; хва-
ща самъ да работи и да ся храни, но
пакъ поболява ся и трѣба другъ да му
служи и да му прѣдстоява; — остарява
и трѣба другъ да го гледа и да му при-
годава. За това человекытъ живѣютъ на-
едно по челяди, събрани въ села и гра-
дове за да си помагатъ взаимно.

Человѣцытъ иматъ разумъ за да не

правятъ работы вредителни на себе си и на други. Тъ иматъ дарбѣтъ да говорятъ за да съобщаватъ мислитъ си единъ на другъ чрѣзъ говореніето.

—о—

Человѣкъ който развива разумътъ си и украсява умътъ си съ знанія, сирѣчь съ учение и добры уроцы, той ся казува *ученъ* и *образованъ*, — който нѣма учение, казува ся, *неученъ* и *невъжа*. — Който образува сърдцето си съ добры чувства, опитомя правитъ си и навъкнува на добры обычаи и на добры дѣла, той ся казува *цивилизованъ* (политиченъ) и *благодаренъ* — който нѣма тѣзи прѣмущества, казува ся *простакъ* и *мужикъ*.

Който знае и работи едно какво да е художество, казува ся *художникъ*; който купува и прѣпродава и пропраща разны стоки по разны мѣста, казува ся *търговецъ*. Всякой трѣба да знае и да работи нѣщо потребно на общежитіето за да стане полезенъ на себе си и на другитъ. —

Съ работяніето печелимъ пари а съ паритъ си доставямы и добавямы всичко що ни е потребно.

—о—

Който е спечелилъ много пари и придобилъ имотъ той ся казува *имотенъ*; — Който посрѣща разноскутъ си и може да живѣеохолно, казува ся *достаточенъ*; — който неможе да искара отъ работѣтъ си колкото му трѣба за да ся поминува, той е *оскуденъ*, *сиромашъ*; — който не печели отъ работѣ, но живѣе отъ мило-стыніѣтъ на други, казува ся *божакъ*, *просякъ*.

Тойзи на когото позѣтъ ся нѣщо повредены, казува ся *хромъ* (куцъ); — на когото рѣцѣтъ ся повредены, казува ся *класенъ* (чолакъ). На когото очитъ ся повредены и невиди, казува ся *слѣпъ*; ако ли види но не гледа право съ очитъ си, казува ся *разногледъ*. Който не чуе съ ушитъ си, нарича ся *глухъ*. Който не може да говори, зовѣтъ го *нѣмъ*; а който говори но му ся прѣплита нѣкакъ

языкътъ, именувать го *гъгнивъ*, *захвело*,

Онзи който е изгубилъ умътъ си отъ пиянство и не знае какво прави и какво говори, казува ся *пиянъ*;— който обыча да пие всякой день по много вино, казува ся *пиевица*. Който обыча да яде много и каквото намъри, казува ся *лакомъ*. Който прави голѣмы разноски и прѣска паритъ за безъ работъ, казува ся *разблуденъ*, *жарвало*. Който прави разноски само за потребны нѣща, казувася *списовенъ* и *прикѣтникъ*. Който обыча да събира много пары а не ги иждивава нито за потребното си, той ся казува *сребролюбецъ*, *скѣперникъ*.

— 0 —

Онзи който зема и си посвоява чуждо нѣщо, казува ся *крадецъ*. Който обира и съблича челоуѣцътъ силомъ, казува ся *разбойникъ*. Който не казва правото, или говори за нѣщо което не е станѣло, наричатъ го *лъжецъ*. Който говори правото и приказва само за нѣща които ги

има или съ станѣли, той ся казува *правъ*, *истинолюбецъ*. Който играе *комаръ*, книги было или какъжд да е другъ игра, казува ся *комарджия*.

Който не сѣди на единъ умъ и нѣма наредъ въ работытъ си, той ся казува *непостоянъ*. Който заляга на работѣтъ си всякой день съ присърдце, казува ся *трудолюбивъ*. Който не обыча да работи и гледа все да стои празенъ, казува ся *мързеливъ*. Който си върши работѣтъ мирно, редовно, казувася *миренъ*, *разуменъ*. Който закача другытъ съ думы или съ рѣцъ и ги смущава, казува ся *немиренъ* и *смутитель*.

— 0 —

Който ходи въ училището да ся учи, казува ся *ученикъ*. Който ся учать въ едно училище и наедино, казувать ся *сѣченици*. Който прилѣжава и гледа да научава уроцытъ си, наричатъ го *прилѣжательнъ* *ученикъ*. Който остава уроцытъ си и дири игрытъ, именувать го *палѣтникъ*, *жаймана*.

Аритметическыѣ дѣйствія

Главныѣ дѣйствія въ Аритметикѣ сѣ чѣтыри :

Сѣбирание, Изятіе, Умноженіе и Дѣленіе.

СѢБИРАНИЕ или **ПРИЛОЖЕНІЕ** сѣ казва дѣйствието, чрѣзъ което единицы на много дадены *одноимны* числа сѣ сѣбиратъ въ едно цѣло.

Числата въ сѣбираніето трѣба да бѣдѣтъ *одноименны*, сирѣчь да показватъ единицы все отъ едно иѣщо; зашто десѣтъ гроша и десѣтъ копя не сѣ сѣбиратъ въ едно число, понеже сѣ иѣща отъ разны видове.

Числата които ще сѣ сѣбиратъ казуватъ сѣ *сѣбираемы*, а цѣлото сѣбрано сѣ казува *сума*.

Сѣбираемыѣ числа сѣ нареждатъ и пишѣтъ за сѣбираніе така :

	пары	грош.	петтацы
сѣбираемо	12	23	40
	24	35	60
	<u>36</u>	<u>58</u>	<u>100</u>
с у м а			

Въ аритметикѣ сѣбираніето има особенѣ бѣдѣтъ $+$ който сѣ изговарѣ И или **СѢ**; има и другѣ общѣ бѣдѣтъ $=$ който сѣ казва **РАВНО**, на-
пр. $2 + 2 = 4$. $12 + 24 = 36$ и др.

Упражненіе въ сѣбираніето

Ученицы трѣба да изучаватъ добръ на изустѣ тѣзи таблицы за да сѣ уле-
снѣватъ въ аритметическыѣ дѣйствія.

$1 + 1 = 2$					
2	+	1	=	3	
2		2		4	
2		3		5	
2		4		6	
2		5		7	
2		6		8	
2		7		9	
2		8		10	
2		9		11	
4	+	1	=	5	
4		2		6	
4		3		7	
4		4		8	
4		5		9	
4		6		10	
4		7		11	
4		8		12	
4		9		13	
5		1		6	
5		2		7	
5		3		8	
5		4		9	
5		5		10	
5		6		11	
5		7		12	
5		8		13	
5		9		14	

Упражнение въ събираніето

6	+	1	=	7	8	+	1	=	9
6		2		8	8		2		10
6		3		9	8		3		11
6		4		10	8		4		12
6		5		11	8		5		13
6		6		12	8		6		14
6		7		13	8		7		15
6		8		14	8		8		16
6		9		15	8		9		17
7	+	1	=	8	9	+	1	=	10
7		2		9	9		2		11
7		3		10	9		3		12
7		4		11	9		4		13
7		5		12	9		5		15
7		6		13	9		6		16
7		7		14	9		7		19
7		8		15	9		8		17
7		9		16	9		9		18
7		10		17	9		10		19
7		12		19	9		13		21
7		15		22	9		15		34
7		19		26	9		27		36

Конто дѣца правятъ все що имъ казу-
ватъ родители и учителитъ имъ, казу-
ватъ ся *послушни* и *покорни*; тѣзи конто
не слушатъ родители си и учителитъ си,
казуватъ ся *непокорни* и *непослушни*.—
Който пази дрехытъ си, нѣщата си и
тѣлото си чисты, казува ся *чистъ*; който
ся валя и маца казува ся *нечистъ*.—
Който говори много и невнимателно ка-
зува ся *блудивъ*, *бърборко*.— Който
обыча да прави щетъ на другытъ, казува
ся *неправеденъ*; който не искъ повредѣтъ
на другыго, казува ся *праведенъ*.

Говори всякога истинѣтъ за да си *истинно-*
любивъ. Завинавай ся всякога съ работѣтъ си
за да бѣдешъ *трудолюбивъ*.— Яждь редовно
само колкото ти е нужно за яденіе за да не
станешъ *лакомъ*. Не казувай никога нищо на
лъжъ за да не станешъ *лъжець*; лъжецьтъ не
го вѣруватъ и когато право казува. Не *харчи*
парытъ си за непотрѣбны работы; пази да не
дерешъ и да не валяшь дрехытъ си за да не
ся *харвало*.

Конто ся раждатъ отъ истытъ родители,
казуватъ ся *братія*; конто живѣѣтъ въ
една кѣща отъ единъ родъ, казуватъ ся

една челядь, домородство, семейство. — Който произхождатъ отъ единъ родъ, казуватъ ся сродници, каквото *братовчета, племянници, стриковчета*. — Който живѣятъ въ единъ градъ, казуватъ ся *сѣграждани*; — На които къщата сж едни до други и на близу, казуватъ ся *ближнии, сосѣди, (комшии)*.

Не земай никога чуждо нѣщо за да не станешъ *крадецъ*; крадцытъ и разбойницытъ пристигатъ да мрѣтъ на бѣсизото. Да тя не мързи да работишь; мързеливытъ, харвалигъ, кумарджикъ и пѣеницытъ ставатъ просеци най-послъ и на *боклукътъ* мрѣтъ. Не вврляй дѣто какъ завърнешъ книгытъ си и дрехытъ си за да не бѣдешъ неприбирникъ. За всяко нѣщо имай едно мѣсто и всяко нѣщо туряй на мѣстото му.

— о —

Ако двамина нѣкои безъ да сж сродници и сѣсѣды ся обичатъ и желаѣтъ единъ на другъ доброто си, тѣ ся казуватъ *пріатели*. — Ако ли двамина пакъ ся свадятъ и слѣдъ това начинатъ да си желаѣтъ зло единъ другому, тѣ ся казуватъ *непріатели, врагове*. — Тѣзи които

сж ся родили въ едно царство и говорятъ единъ азыкъ казуватъ ся *сѣнародници* и *сѣотечественници*. — Мѣстото дѣто сж ся родили и живѣятъ всячки сѣотечественници, казува ся *отечество, бащиния, татковина*. — Тѣзи които не сж отъ истото отечество казуватъ ся *чужденцы, иноподцы*. —

Не дѣй свача лудешки, и не играй безчестно и невинително, за да не станешъ хромъ или клосенъ. Не бѣди налудничавъ и размирникъ за да ся не накажешъ. — Бѣди прележателенъ, благочиненъ, разуменъ и трудолюбивъ за да ся награждавашъ.

— о —

Който е главатаръ на единъ народъ и отецъ на отечеството казува ся *царь*. — Който царува споредъ законытъ, които полага наедно съ избираннытъ отъ народа сѣвѣтници, той ся казува *уставный царь*; а който царува споредъ законытъ които самъ той полага, казува ся *самодержецъ*. — Народъ който ся покорява на законытъ, чувствува царя си и почита начальныцытъ, тоестъ служители на законытъ,

той народъ ся казува *покорливъ* и *законолюбивъ*.

Който обыча братіята си, казува ся *братолюбивъ*.

Който обыча сродницѣ си, той е *сродниколюбивъ*.

— о —

Който обыча сънародницѣ и съотечественницѣ си, казува ся *родолюбивъ* и *отечестволюбивъ*.

Който обыча изобщо чловѣцѣ и имъ спомага, казува ся *чловѣколюбивъ*.

— Който прави добро на другѣ, казува ся *благодѣтель*. — Който прави зло на другѣ, казува ся *злodeцъ*; и тойзи който желае да прави зло, казува ся *злodeцъ*, *зложелатель* и *зломысленикъ*.

Комуто сторятъ нѣкакво добро и го забрави, той ся казва *неблагодаренъ* и *непризнателенъ*. — Който не забравя доброто което му сѣ сторили, но го отдава на благодѣтеля си, когато му намѣри врѣмето, той ся казува *почтенъ* и *признателенъ*. — Който знае да чете и да

пише и прави добры и полезны работы, той ся казува: *ученъ*, *образованъ* и *добродѣтеленъ*. — Ученіето безъ безъ *благовѣріе* и безъ добродѣтель е *укоризна* и *бесчестіе*. — Който обыча ученіето и ученытѣ чловѣцы, казува ся *ученолюбивъ*. — Който обыча ученіето и благополучіето на сънародницѣ си, казува ся *родолюбивъ*. — Който обыча отечеството си и спомага за благоденствіето му, казува ся *патріотъ* или *отечестволюбецъ*.

— о —

Който вѣрува въ Господа Исуса Христа, казува ся *христіанинъ*. — Които вѣруватъ въ Христа по едно исповѣданіе и му служатъ по еднаквы обряды, казуватъ ся христіани *едновѣрни*. — Които честятъ да ходятъ въ черквѣ съ благоговѣніе и ся молятъ Богу, казуватъ ся *набожни* и *благочестиви христіани*.

Випивай да си послушенъ и покорливъ; дѣцата сѣ должны всякога да слушатъ и да ся покоряватъ. — Послушнытѣ и покоривытѣ дѣца родителнѣ имъ гы обычатъ и всичкый свѣтъ гы почита; — непокорнытѣ и непослушны-

вѣтъ злѣ пострадать и ставать лоши чловѣци. Гледай да не си нечистъ и омацанъ; нечистото дѣте всичкый свѣтъ ся гнуси отъ него и учить го наказва.

Слушай много и говори жалко, за да не станешъ *блядивъ, драмкалка*; по-разумно е да мълчишъ а не да говоришъ безъ врѣме и несимыленно. Мълченіето е украшеніе на младиѣтъ. — Не прави на другыѣ на пакость за да не правятъ и другы тебѣ на пакость; който направи щетъ на другы го, ще истегли и той щетъ отъ другыго. Бжди правъ и ще намѣрвашъ всякога и всякъдѣ правото. Когато не повреждашъ ты нѣкого и тебѣ нѣма никой да тя повреди. — Бжди признателенъ къмъ благодѣтелиѣ си, за да ти правятъ добро и другъ пжтъ ако имашъ нуждѣ.

На непризнателныйтъ и неблагодарныйтъ никой не помысля да му стори добро и вторый пжтъ; всякой непризнателенъ ся забѣлѣзва като лукавъ и лошъ чловѣкъ. — Родителиѣ ти и родниныѣ ти сж първитѣ и най-големитѣ твои

благодѣтели, защото тѣ желайтъ доброто ти всякога, и всякой день ти правятъ благодѣнія, хранятъ тя, обличатъ тя, пригодаватъ ти и старайтъ ся да тя направятъ да *прокопсаишъ*; бжди прочее братолюбивъ, и обычай всичкыѣ си сродници за да ся непокажешъ непризнателенъ къмъ благодѣтелиѣ си.

Бжди родолюбивъ и отечестволюбивъ. Обычай царя си, отечеството си, съотечественницыѣ и сънародницыѣ си, желай и работи за благоденствіето имъ за да благоденствувашъ и ты съ тѣхъ на едно. Когато ближнитѣ и съсѣдитѣ ти сж въ благополучіе, въ нуждѣ си ты ще ги внашъ на помощь; а кога сж отъ тебе по-бѣдни, неможешъ да чакашъ помощь отъ тѣхъ.

Примѣри отъ събираніето.

184	3,204	80,540
202	6,080	160
340	9,000	3,504
400	3,006	82
1,126	21,290	84,286

Шарове.

Зеленъ шаръ, има зелената трѣва. Зелени сж и листоветѣ на дръвата и зеленитѣ овоциѣ. Злѣкътъ е въобще зеленъ; зелѣнитѣ ся и сѣдбытъ додѣ не сж узрѣли.

Жълта е сламата и сѣрь-та (кюкюртътъ, тефъ-та); жълто е златото и на айцето жълтъкътъ; жълти сж и лимонитѣ.

Червенъ шаръ има шипокътъ (трѣндафилтъ). Червена е кръвь-та на челоуѣка и на много животны. Червени сж божуртъ, макътъ и дрѣ.

Синъ е шарътъ на небето деня, кога-то не е облачно.

Пепелявъ е шарътъ на пепель-тъ, и на облацитѣ; пепеляво е не бѣленото

платно и влакната на много животны; пепеляво е и заоблаченното небе.

Кафявъ е шарътъ на костенътъ, на опърженото кафе и на прѣпеченый хлѣбъ.

Бѣло е бѣленото платно; бѣлъ е и гасеныйтъ варъ и ситѣтъ; бѣлы сж жбитѣ и коститѣ, бѣло е кокычето и дрѣ.

Черъ шаръ иматъ саждытъ, мастилото; черны сж буквытъ на тѣзи книгѣ, угасеныйтъ вжглища; черъ е арапинътъ. — Нощъ въ тъмнинѣтъ виждамы всичкытъ нѣща черны, защото свѣтлината е, а най-вече слънчевата, която показва разнытъ шарове.

Перата на нѣкои патки и на лебедя сж бѣлы, на гарвана и на ластвицѣтъ отгорѣ сж черны, на врабчето сж пепелявы, на канарчето сж жълты а на каджикѣтъ, (кардерина) сж шерены.

Живописцытъ (зографытъ) и други нѣкои художници подражаватъ естественнытъ шарове, каго гы правятъ отъ разны руды и растѣния.

Конто нѣща сж бѣлы, само гѣ приематъ какъвто другъ шаръ бы поискалъ да имъ даде нѣкой. Зеленыйтъ шаръ става отъ жълтыйтъ и отъ сийтъ, а отъ жълтыйтъ и червеныйтъ става *турунджіеныйтъ*.

Очертанія и видове.

Очертаніята на повърхноститѣ сѣ или кругловаты или жгловаты; които иматъ очертаніе кругло, казуватъ ся *околчести*, *търкалести* (цилиндрически) или валчесты (топчести) тѣла; които иматъ очертаніе жгловато, казуватъ ся прищове и споредъ жглытѣ си зематъ и разны названія.

Повърхнина ся казува горнето лице на на едно нѣщо, напримѣръ, горнето подіе на тѣзи трапезѣ (масѣ) ся казува повърхнина; тя има дължина и ширина.— Повърхнинитѣ иматъ дължинѣ и ширинѣ и сѣ или плоскаты, като на масѣтѣ, или корубесты, като на испѣкнато стѣкло.

Крайщникътъ на трапезѣтѣ на дължъ отъ единѣтъ ѣ кѣтъ до другий—тъ е рѣска, *линія*; като обтегнѣ единѣ ковецъ отъ двата ѣ кѣта, ще имамъ единѣ правѣ рѣскѣ. Рѣскитѣ иматъ дължинѣ, тѣ бивать кривы или джгавы. Правата рѣска е пространство на дължъ.— Половината на единѣ обрѣчъ ся казува *джга*.

Повърхности и жгълы.

Лицето на единѣ листѣ хартійѣ (книгѣ) или на единѣ таблицѣ, казува ся повърхнина *четвъртитѣ* или *четверожгъла*, защото има четири жгъла (кюшета).

Когато разрѣжѣ листѣтъ полегато отъ единѣ жгълъ до другийтъ на срѣщѣ, направямъ двѣ повърхнини *трижгълы*; тѣ ся казуватъ трижгълы защото иматъ три жгъла.

Когато турямъ единѣ върху другѣ нѣколко повърхнини, каквото листовѣ отъ хартійѣ, тогазъ ще направѣмъ едно *кораво* или *твърдо* тѣло, като единѣ затворенѣ книгѣ или ковчегъ.— Образитѣ на твърдытѣ тѣла сѣ или трижгълы или четверожгълы и др. като зематъ името си отъ колкото жгълы иматъ; или пакъ бивать търкалесты, като *паралиѣ*, или като блюдото на слънцето.

Памукътъ е мекъ;— тѣстото е меко; камъкътъ е твърдъ или коравъ; възнената дреха е зелава;— подѣтъ или *патома* на камѣтъ е плоскъ и равенъ, а стѣнитѣ сѣ равны;— площѣта на едно планинесто мѣсто е неравна;

Съклото, ледътъ и *ириндосаната* дъска сж гладки; кората на черницѣтъ е бръчкава и грапава.

— 0 —

Ако пуснѣ отъ рѣкѣтъ си единъ камъкъ, той пада на земѣтъ, защото камъкътъ има тежина, или тежкъ е. — Гѣбата (свингерътъ), памукътъ сж легки. Водата не прѣминува прѣзъ камъкътъ, нито прѣзъ съклото, но прѣзъ гѣбѣтъ проминува, защото гѣбата има голѣми порозы или душници, въ които вѣззва водата. — На прозорцытъ турямы *джа-мове*, а видѣлината и зарытъ на слънцето проминуватъ прѣзъ тѣхъ вѣтрѣ въ кѣщи; когато затворимъ на прозорцытъ притворкытъ, видѣлината не вѣззва въ кѣщи. — Съклото прѣзъ което проминува видѣлината, казува се *прозрачно*, а дъската, прѣзъ коѣто не проминува, казува се сѣнчесто.

Камъкътъ, дървото, желѣзото казуватъ се тѣла *твърды*; — водата, маслото виното казуватъ се *жидки* или водны; — парата, дымътъ — *течны* или *въздухообразны*. Тѣла се казуватъ всицкы оиѣзи нѣща които докачатъ чувства ни, сирѣчь

които виждамы, напивамы или ты оѣщамы иѣнакъ като допиратъ до насъ.

Твърдытъ тѣла иматъ голѣмѣ тежина, жидкытъ иматъ по-малко, и течнытъ еще по малко. — Ковчегътъ или ракличката въ коѣто държишь дрехытъ си, е тежка; камъкъ равенъ съ ракличкѣтъ ти е много по-тежкъ. — Кѣщата е по-голѣма отъ раклѣтъ ти, а земята е еще по-голѣма, а пакъ слънцето е много по-голѣмо и отъ земѣтъ. — Зрънце отъ жито е малко, но зрънце отъ пѣськъ, и най-вече отъ черъ пѣськъ, е отъ него по-малко; а зрънце отъ прахъ е еще и отъ него по-дребно. — Върбата е дърво високо, но тополата и трипитликата сж по-высоки отъ ней; кѣщата ни е висока, но стѣлпътъ на часовникътъ е по-высокъ отъ ней, а слънцето, мѣсецътъ и звѣздытъ се намѣрватъ горѣ еще по на високо. Гыраньтъ е дълбокъ, и рѣката е дълбока, но морето е много по-дълбоко. Твой-тъ ковчегъ е дължкъ, широчкъ и высочкъ, но вижъ мой-тъ е по-дългъ, по-широкъ и по-высокъ.

Листът на хартиятъ е тънък; памучниятъ и лененитъ тканія както и кожата на човека сж и тѣ тънки.— Подебелы сж платната на корабътъ, вѣненитъ платове, шиятъ, *абыта*, вретницата, кожата на коня, на вола и дрг. а еще по-дебелы сж дѣскытъ, дърветата, планинитъ и земята.— Тънъкъ е косымтъ и жицата на коприватъ, връвь-та е по-дебела, но вѣжето е и отъ неѣ по-дебело, а па вѣлбудътъ или кораберското вѣже е много по-дебело.

Изятіе

Изятіе ся казува дѣйствието чрѣзъ което ся изваждатъ отъ първото число толкозъ единицы колкото обнема второто, а числото което излѣзва, казува ся *Остатѣкъ* или *Разлика*.

По-голѣмото число ся казува *Изимаемо* а по-малкото *Изимателъ*.

Числата които ся даватъ за изятіе трѣба да сж както и въ приложеніето, едноименны; защото отъ 20 гр. неможешъ да извадишь 15 ябълкы. Но въ дѣйствието обыкновенно смятрамы числата като отвлеченны

Примѣри

<i>Изимаемо</i>	6	28	34	757
<i>Изимателъ</i>	3	16	28	523
<i>Остатѣкъ</i>	<u>3</u>	<u>12</u>	<u>6</u>	<u>234</u>

Упражненіе въ изятіето

Особенныйтъ бѣлѣтъ на Изятіето е — кой-то ся изговаря ОТЪ или ДО напр. 2 — 3 = 1 (двѣ отъ три, или до три, равно едно).

1 — 2 = 1					
2	—	3	=	1	
2		4		2	
2		5		3	
2		6		4	
2		7		5	
2		8		6	
2		9		7	
2		10		8	
2		11		9	
4	—	5	=	1	
4		6		2	
4		7		3	
4		8		4	
4		9		5	
4		10		6	
4		11		7	
4		12		8	
4		13		9	
5	—	6	=	1	
5		7		2	
5		8		3	
5		9		4	
5		10		5	
5		11		6	
5		12		7	
5		13		8	
5		14		9	

Упражнение въ изятіето

6	—	7	=	1	8	—	9	=	1
6		8		2	8		10		2
6		9		3	8		11		3
6		10		4	8		12		4
6		11		5	8		13		5
6		12		6	8		14		6
6		13		7	8		15		7
6		14		8	8		16		8
6		15		9	8		17		9
7	—	8	=	1	9	—	10	=	1
7		9		2	9		11		2
7		10		3	9		12		3
7		11		4	9		13		4
7		12		5	9		14		5
7		13		6	9		15		6
7		14		7	9		16		7
7		15		8	9		17		8
7		16		9	9		18		9
7		17		10	9		19		10
7		19		12	9		20		11

Чувствата.

Человѣкъ има петъ чувства. Гледаніето, Чуеніето, Вкусваніето, Обоняніето (подушваніето) и Осязаніето (пипаніето) ся казуютъ петъ чувства. Человѣкъ има и петъ чувствилища, сирѣчь орѣдія, съ които чувствува.

Съ очитѣ гледа и види видѣлищата и всичкитѣ прѣдметы, съ ушитѣ чуе гласовѣтъ, съ азыкѣтъ въ устата си вкусва сладкото, горчивото, и всичкитѣ сокове, съ носѣтъ обонява (подушва, помирихва) вситѣ меризмы;— съ всичкото тѣло осязава, а най-вече хваща и пипа съ прѣститѣ на рѣцѣтъ си.

Рѣката на человѣка е направена да има най-тънко осязаніе въ краищата на прѣститѣ; всяка рѣка има по петъ прѣсти, и всякой прѣстъ на върхѣтъ има по единъ покѣтъ широчѣкъ. Первый-тъ прѣстъ ся казува *палецъ*, вторыйтъ *указателенъ*, третій-тъ *среденъ*, четвъртый-тъ *мезинецъ*, а петый-тъ *кутлецъ*.

Всичкитѣ животны иматъ или по-тънны или

по-остры чувства и чувствуватъ. Въ четвероногытъ, въ птицыгъ и въ нѣкои отъ пълзачитъ ся виждатъ явно петъ тѣ чувства. Съгледай кучето, коня, овцата, кокошкытъ, жебытъ за да ся увѣришь че и тѣ иматъ петъ чувствалища и чувствуватъ съразмѣрно.

Нѣкое отъ животныгъ нѣма осязаніето като челоуѣка; но много има що го надминува въ вижданіето и чуваніето.

Четыритъ първы начала (стихыи)

Земята (прѣсть-тѣ), водата, огнь-тѣ (топлината) и въздухъ-тѣ ся казуватъ четыритъ стихыи, защото безъ тѣхъ не може да сѣществува нищо отъ сѣществата на земіѣтъ. Въ *прѣсть-тѣ* изникнуватъ и ся хранятъ растеніята, — а отъ растеніята ся хранятъ и животныгъ и челоуѣкъ; ископаемыгъ, които сѣ толкозь потрібны на челоуѣка, намерватъ ся и тѣ вѣтрѣ въ земіѣтъ.

Водата напоява и расхлаждава растеніята и животныгъ, а за челоуѣка тя е отъ най-необходимыгъ пѣща.

Огньтъ ся намерва распрѣснѣтъ по всичкыгъ свѣтъ; той затопля и оживява

животныгъ и растеніята; ако да нѣмаше огнь, щѣхъ да замръзнуватъ всичкыгъ тѣла. — Слънцето има огнь; то сѣ зарытъ си прави видѣло, затопля и оживява земіѣтъ, растеніята и животныгъ. Челоуѣкъ си притѣкмяеа огнь като запаля дръва или въглища.

Въздухътъ окружава изоколо венчкыгъ поврхнинѣ на земното кълбо, като друго едно кълбо отъ па'ры, и то ся казва *атмосфера* или кълбо отъ па'ры. — Челоуѣцыгъ, животныгъ и много растенія дышатъ въздухътъ. — Ты и азъ, ако не дышемъ въздухъ, не можемъ да живѣемъ.

Метеорологическы явенія.

Когато въздухътъ ся движе силно той причинява вѣтроветъ.

Вѣтроветъ вълнуватъ и раздигатъ морето; когато вѣѣтъ силны вѣтрове, тогазь ставатъ и голѣмы бури по морята.

Горѣ въ атмосферѣтъ ся образуватъ облацыгъ, дъждѣтъ, градѣтъ, грѣмѣтъ, молніята и свѣтканицыгъ, и всичко що ся казва *метеорологическы явенія*.

Когато туримъ на огънятъ единъ ссѣдъ пълнъ съ вода, водата ся стои, въз-
вира, и извира та става всичката на па-
ръж. Дѣто ще ся каже, огнь-тъ и топли-
ната прѣвращають водѣтъ на па'ры. То-
плината на слънцето стои и испарява во-
дѣтъ отъ повърхнинѣтъ на земѣтъ; па-
рытъ, като възлѣзватъ високо въ возду-
хътъ, сгѣстивають ся и ставають облацы; отъ
облацытъ еще повече сгѣстиваны и исцѣ-
жданы пада дѣждѣтъ, градѣтъ и снѣгѣтъ.

Дѣждѣтъ пада като вода, но когато
високо горѣ въ въздухътъ е студено той
ся смръзнува на ледъ и пада на градъ,
а когато е и горѣ въ въздухътъ и долу
до земѣтъ студено тогазь пада на снѣгъ.

Водата ся намѣрва по повърхнинѣтъ
на земѣтъ събрана въ мѣря, езера и
рѣкы, но намѣрва ся и въ земѣтъ въ-
трѣ въ нѣкои кутелцы, отъ дѣто исти-
чатъ извори.

Примѣри отъ изятіето.

294	302	1,004	62,345
120	279	865	50,906
174	23	139	11,439

Дѣленіе на врѣмето.

День ся казува врѣмето, прѣзь коет о
слънцето освѣтлява земѣтъ отъ изгрѣ-
ваніето си додѣ залѣзе.

Нощъ казувамы врѣмето прѣзь което,
отъ залѣзваніето на слънцето до изгрѣ-
ваніето му, оставамы въ тъмнинѣтъ.

Едно денонощіе обнима 24 часа; ча-
сѣтъ има 60 минути:

Тѣзи часове ги показува часовникѣтъ. Ето
вижате какъ е раздѣленъ на 12 часа и на 60
минути. Отъ двѣтъ стрѣлки що виждате тука
едната, по-дължката ся казва *минутоуказа-
тель*, защото показва минутытъ; той ся движи
поскоро и на всякой единъ часъ обикаля вед-
нѣжъ всичкѣтъ повърхнинѣ на часоблюдцето:
другата, по-кратката ся казва *часоказъ*, защото
показва часоветѣ; той ся движе по медлено
и обикаля блюдцето на часовника веднѣжъ въ
12 часа. А когато тѣзи двѣ стрѣлки ся събе-
рѣтъ на едно врѣхъ 12 тѣ часа, тогазь споредъ
Европейското смѣтаніе на деньтъ, показвають
денемъ пладне, а нощемъ срѣднощъ.

— о —

Седмь дни праватъ единъ седмица. И-
мената на седмичнытъ дни сѣ: Недѣ-

ля, Понедѣльникъ, Вторникъ, Среда, Четвъртъкъ, Петъкъ, Сѣбота. Първыйтъ день ся е нареклъ Недѣля отъ *Недѣлати* то есть да ся не работи прѣзь тойзи день, но да ся празднува въ славѣ Божіѣ.

Тридесетъ или 31 день правятъ единъ мѣсець, а 12 мѣсеца правятъ единъ годинъ. Имената на дванадесетъ тѣ мѣсецы сѣ: Януарій, Февруарій, Мартъ, Априль, Май, Юній, Юлій, Августъ, Септемврій, Октомврій, Ноемврій, Декемврій.

Годината ся брои обыкновенно отъ 365 дена, но понеже има и нѣколко часа повече, то на всякъ четвъртъ годинъ ся прилага еще единъ день и ся брои отъ 366 дена; тая четвърта година ся нарича *високосна*.

Отъ мѣсецытъ Мартъ, Май, Юлій, Августъ, Октомврій, Декемврій иматъ по 31 день; Априль, Юній, Септемврій, Ноемврій иматъ по 30 дена, а Февруарій 28, само кога е високосна годината има 29 дена. — Нова година наченва отъ първый Януарія, сирѣчь отъ Сурвакы.

Врѣмената на годината.

Годината ся дѣли на четири врѣмена, които ся казуютъ: *Пролѣтъ*, *Лѣто*, *Есень*, *Зима*. Всяко отъ тѣзи врѣмена трае по три мѣсеца.

Пролѣтъ-та наченва отъ 9-й Марта и свърша на 9-й Юнія; ный наричамы пролѣтъ това врѣме, защото прѣдиде на лѣтото, тогазь дървата ся развивать, и цвѣтята цвѣтятъ.

Лѣтото наченва отъ 9-й Юнія и свърша на 8-й Септемврія; прѣзь лѣтото земледѣльцытъ жънѣтъ, върхѣтъ и прибиратъ плодовеъ на сѣдбытъ си.

Есень-та захваща отъ 9-й Септемврія и държи до 9-й Декемврія; тогазь берѣтъ гроздіето и повече отъ овоціята и листіето на дръвіята укапватъ вече.

Зимата наченва отъ 9-й Декемврія и трае до 9-й Марта. Прѣзь зимата валятъ снѣгове, ставатъ студове и заирѣзватъ рѣкытъ.

Прѣзь лѣтото [по насъ динѣ бывать

по-големи отъ 12 часа, а пощитъ по-малки; а прѣзъ зимѣтъ на опаки. Въ началото на пролѣтъ-тъ и на есень-тъ днитѣ сѣ равны съ пощитѣ.

Умноженіе

Умноженіе ся казува дѣйствието, чрѣзъ което едно число, наричано *умножаемо*, ся прилага толкозь пѣтъ, колкото единицы има друго едно число което ся казва *множитель*; а числото което произлѣзва отъ таквозь едно дѣйствіе казва ся *произведение*, отъ това и множимото и множителя на едно казувать ся *производители*.

Особенныйтъ бѣлѣтъ на умноженіето е $\times$ който ся изговаря по напр. $2 \times 2 = 4$ сирѣчь двѣ по двѣ равно четири.

Примѣри

6	12	36	54	<i>Множимо</i>
3	4	11	26	<i>Множитель</i>
18	48	36	324	
		36	108	
		396	1,404	<i>Произведение</i>

Упражненіе въ умноженіето.

2 по 2 = 4	5 по 5 = 25
2 3 6	5 6 30
2 4 8	5 7 35
2 5 10	5 8 40
2 6 12	5 9 45
2 7 14	5 10 50
2 8 16	
2 9 18	6 по 6 = 36
2 10 20	6 7 42
	6 8 48
3 по 3 = 9	6 9 54
3 4 12	6 10 60
3 5 15	
3 6 18	7 по 7 = 49
3 7 21	7 8 56
3 8 24	7 9 63
3 9 27	7 10 70
3 10 30	
4 по 4 = 16	8 по 8 = 64
4 5 20	8 9 72
4 6 24	8 10 80
4 7 28	
4 8 32	9 по 9 = 81
4 9 36	9 10 90
4 10 40	10 10 100

Съставътъ на чловѣка.

Тѣлото на чловѣка състои отъ главѣ, снага (трупъ), и четири на́ды или сглобы. — Четыритѣ на́ды сѣ двѣтѣ рѣцѣ и двата крака, които сѣ снаждатъ или сглобяватъ съсѣ снагѣтѣ.

Вжтрѣшно чловѣческото тѣло състои отъ разны твърдости и жидкости; твърдоститѣ сѣ коститѣ, хрущелитѣ и рыбыцѣтѣ; — Коститѣ сглобяваны чрѣзъ ставытѣ и поддържаны чрѣзъ жилытѣ обви-ты сѣ съ месо, а месото е покрито съ цинестѣ кожѣ.

Коститѣ и месата образуватъ отъ снагѣтѣ двѣ хралупости (куфины); едната, горнята, сѣ казва хралупа на гърдытѣ, а другата, долнята, — хралупа на търбуха.

Въ гърдытѣ е бѣлыитѣ дробъ, орждіето на дыханіето; защото чрѣзъ бѣлыитѣ дробъ дышемъ въздухѣтѣ. — Въ гърдытѣ нахъ подъ лѣвѣтѣ цѣцѣ е сърцето, орждіето на кръвообрѣщеніето. — Отъ сърцето излѣзватъ като цѣвове артеріитѣ (крѣвнытѣ жилы) и сухытѣ жилы, които

сѣ расклоняватъ по всичкото тѣло.

Сърцето туна, сирѣчь свива сѣ и ра-спуща сѣ и така тура крѣвь-тѣ въ дви-женіе, сирѣчь прави ѣхъ да сѣ обраща и да обыкала по жилытѣ въ всичкото тѣло. — Когато сѣ побърка кръвообращеніето, иде примираніе и разболяваніе на чловѣка, а когато прѣстане да сѣ не дви-жи вече, прѣстанва и животѣтѣ.

Тури рѣкѣтѣ сѣ на лѣвѣтѣ цѣцѣ за да о-сѣтишь тупаніето на сърцето. Хвана сега и ва́бойтѣ, или дѣто бѣе жилѣтѣ на рѣкѣтѣ ти, за да осѣтишь бѣеніето на крѣвѣтѣ жилѣ (ар-теріѣтѣ) и движеніето на крѣвь-тѣ. Сега раз-бирашь защо лѣкарьтѣ като посѣщава болныитѣ го хваща за набойтѣ.

Въ търбухѣтѣ е желудокѣтѣ (пачникѣтѣ, воденицата, стомахѣтѣ) и червата, орж-діята за смиланіе на ястіето; чрѣзъ устата земаны хранѣтѣ, дѣвчимъ ѣхъ съ зѣбытѣ и ѣхъ поглѣщамы. Тя слѣзва въ желудокѣтѣ и сѣ смиза, сирѣчь става сокѣ; тойзи сокѣ го смрѣжнуватъ разнытѣ сѣждины, които сѣ въ желудокѣтѣ и въ червата и така сѣ храни тѣлото.

Главата сѣ съединява (снажда) съ сна-

гжѣ чрѣзъ вратѣтъ и шійжѣ. — Предната часть на главѣтъ ся казува *лице*, а горнята и задната ся казува *лобъ*, дѣто никне косата. — На лицето ся намѣрватъ четиригѣ чувствилища.

Въ лобѣтъ ся образува отъ костигѣ една хралупость, въ който ся намѣрва мозъкътъ. Отъ мозъка излѣзватъ нервигѣ съ конто чувствувамы. — Кога ся убодешъ или си порѣжешъ прѣстѣтъ, заболѣва тя; нервигѣ прѣподаватъ болѣнието на мозъка и чрѣзъ него ты чувствувашь, осящашь боль.

Костигѣ ся сглобяватъ и снаждатъ помежду си тѣй като да служатъ за вгъваніе и движеніе на тѣлото.

— Месата прикриватъ костигѣ; тѣ иматъ това свойство да ся свиватъ и распушатъ, за да движатъ разныгѣ ставы или удове на тѣлото. Месата ся казуватъ и мышцы или рыбицы (жебицы, прасци), конто можешъ да съзрѣшь на рѣцѣтъ си и подѣ голенигѣ си.

Человѣкъ има орждіа за чувствованіе мозъкътъ, нервигѣ и чувствилищата; — има орждіа за движеніе, костигѣ и мышцыгѣ; орж-

діа за храняніе, жбыгѣ, тѣрбухѣтъ и червата; орждіа за дыханіе бѣлыгѣ дробъ; орждіа за кръвообрашеніето, сърдцето, жилыгѣ и артеригѣ.

Всичкитѣ млекопитающыи иматъ истыгѣ орждіа и можемъ да ги видимъ въ единъ закланъ овцѣ или говедо.

Птицыгѣ, пълзящигѣ и рыбыгѣ и тѣ иматъ подобны орждіа, но разны прѣзначены.

Възрастигѣ на человѣка.

Лѣкарьгѣ Иппократъ казва, че на человѣка възрастигѣ сж 7; младенецъ, дѣте, отрокъ (момче, момиче), юноша (момъкъ, мома), мжжъ, маторъ и старецъ (бабичка). Человѣкъ ся казува *младенецъ* додѣ стане на седмъ годины; *дѣте* до 14 и *отрокъ* до 21; *юноша* до 23; *мжжъ* до 49; *маторъ* до 56; а *старецъ* ся казува отъ то на сѣтигѣ колкото живѣе.

Человѣкъ живѣе обыкновенно до 80 години, но въ планинскыгѣ и студеныгѣ мѣста живѣе повече. Въ старческыгѣ му възрастъ тѣлото му изнемошава и страда отъ разны болѣсти. Колкото повече

пази человекъ здравіето си на младо вѣрье, толкозь по-здравъ бива въ старинѣ си.

Наставленія за пазаніе на здравіето

Най-драгоцѣнното нѣщо за человека е здравіето. Тойзи който не е здравъ, за него всичкитѣ други свѣтовни добрини сѣ не потребны.

За здравіето спомагатъ пригодаваніето на тѣлото, чистотата, леката и невредителна храна, умеренното работеніе, обученіето на тѣлото (гимнастиката) и спокойствіето на душѣтъ.

Безъ въздухъ животнитѣ немогатъ да живѣятъ. — Дыхай чисто и свободенъ въздухъ. Отварай често прозорцытъ на стаѣтъ дѣто сѣдишь за да подновявашъ въздухътъ. Никога не стой на вѣтрѣтъ кога си по'тенъ, нито да пиешъ вода. Не излѣзвай изведнѣжъ отъ много топло мѣсто на студено, нито на влѣзвай изведнѣжъ отъ студено въ топло мѣсто.

Многого ястія отеготяватъ стомахътъ и повреждатъ здравіето. Мнозина сѣ сѣ тежко поболявали, защото сѣ прѣядали. Не яждь зелены вошки и гнили. Прѣдпочитай да пиешъ движимѣтъ вода, сирѣчь вода която тече и найвече планинскѣ, а не блатистѣ и недвижимѣ. Употрѣблявай хранѣ прѣснѣ и простѣ. Подправенитѣ ястія, вѣвоненитѣ мяса, бутелитѣ вошки разболѣватъ человекътъ. Да не пиешъ никога спиртовиты питія, като ракия и други таквызъ. Работи сѣ при сѣрдце ежедневитѣ си работѣ, но сѣлѣ обѣдъ не дѣй сѣ залави тутакъ си на тежкѣ работѣ, а най вече на умствено тежкѣ.

Не стой сѣднѣлъ много вѣрье все на едно мѣсто, умеренното движеніе много ползува тѣлото, но силното движеніе го вреди. Обучавай сѣ често на гимнастикѣтъ но сѣ вниманіе за да става тѣлото ти снажно. Нито много да спишь нито на да стоишь много буденъ и да не спишь; дневнитѣ сѣзъ показва или праздность или необразованность.

Старай ся да бѣде тѣлото ти чисто тѣй и дрехытъ ти, защото чистота та е много полезна за здравіето на тѣлото. Който немари за чистотѣтъ на тѣлото си, то показва че не ся грыже нити за душѣтъ си да ѣхъ пазн чистѣхъ отъ лошотѣхъ. Да мышешъ често лицето си и рѣцѣтъ си, а по нѣкога ся окѣпвай и измывай и вси чкѣтъ си снагѣхъ. Пазн зѣбытъ си и угата си чисты. Младытъ не трѣба да обычатъ гызденіята, но длѣжны сѣхъ да не носѣтъ омацаны и сѣдраны дрехы, нека сѣхъ веты и закѣрнены, а не окѣсаны и окыданы.

Не ся кѣпни и не плувай тутакѣхъ си слѣдъ яденіето, защото сѣхъ виждахъ добры пловцы да сѣхъ удавяли поради това си безчиніе.— Страхѣтъ е много вредителенъ за здравіето.— Да ся не страхувань никога отъ таквызѣхъ плашнѣа, що ты казватъ вѣды, самодивы, вѣлко-длацы, вещицы и вещири (вампири), защото таквызи работы нѣма по свѣтътъ, а намѣрватъ ся само въ мечтаніето на простытъ, безкнижны и суевѣрны челоуѣцы.

Почтеннытъ и невиннытъ удовольствіа сѣхъ

допростены на онѣзи конто неспѣливатъ точно длѣжноститѣхъ ся.— Прѣдпочитай онѣзи игры конто обучаватъ тѣлото ти и го правятъ пѣргаво и живаво, а отбѣгвай отъ онѣзи конто могатъ да повредятъ и здравіето ти и кысѣйтѣхъ ти.—

Отбѣгвай отъ завистѣхъ-тѣхъ, отъ гѣвѣтъ и отъ сѣрбѣхъ-тѣхъ като нѣща вредителны за здравіето.— Който завѣжда на другытъ, кейто ся сѣрдн и ся пука отъ ядѣхъ за нѣщо, или кейто сѣрбн безмѣрно, той самъ ся топи кате свѣщѣхъ.

Дѣленіе

Дѣленіето е дѣйствіе чрѣзъ което едно число е таквозѣхъ кѣхъ едно дадено, какъното е единицата кѣхъ друго дадено.

Въ всяко дѣленіе даватъ ни ся двѣ извѣстны, и търсимъ третето, неизвѣстно; отъ тѣхъ първото ся казува, *дѣлимо*, второто *дѣлителъ*, а това което ся търси — *количество*.

Примѣри

<i>дѣлимо</i>	4 2	<i>дѣлителъ</i>
	2	<i>количество</i>
96 3	100 5	124 12
9 32	10 20	12 10
6	0	4

Упражненіє въ дѣленіиго

Особенныйтъ знакъ на дѣленіиго сж двѣ
капкы : конто ся изговарятъ ВЪ или НА,
напр. $6 : 12 = 2$ (шесть ВЪ дванадесеть,
или НА 12 два пѣтя.)

2	:	2	=	1	3	:	3	=	1
2		4		2	3		6		2
2		6		3	3		9		3
2		8		4	3		12		4
2		10		5	3		15		5
2		12		6	3		18		6
2		14		7	3		21		7
2		16		8	3		24		8
2		18		9	3		27		9

4	:	4	=	1	5	:	5	=	1
4		8		2	5		10		2
4		12		3	5		15		3
4		16		4	5		20		4
4		20		5	5		25		5
4		24		6	5		30		6
4		28		7	5		35		7
4		32		8	5		40		8
4		36		9	5		45		9

Упражненіє въ дѣленіиго

6	:	6	=	1	8	:	8	=	1
6		12		2	8		16		2
6		18		3	8		24		3
6		24		4	8		32		4
6		30		5	8		40		5
6		36		6	8		48		6
6		42		7	8		56		7
6		48		8	8		64		8
6		54		9	8		72		9

7	:	7	=	1	9	:	9	=	1
7		14		2	9		18		2
7		21		3	9		27		3
7		28		4	9		36		4
7		35		5	9		45		5
7		42		6	9		54		6
7		49		7	9		63		7
7		56		8	9		72		8
7		63		9	9		81		9
7		70		10	9		90		10
7		84		12	9		99		11

Христіянско поученіе

Всякой человекъ е длъженъ да люби отъ все сърдце и да служи на Бога създателя си и Творца на всичко.

Первыйтъ създаенъ отъ Бога человекъ е Адамъ и жена му Ева, отъ които е произлязълъ всичкий человеческий родъ. Тѣ быдохъ направлены най-напрѣдъ въ едно честито и блаженно състояние. Господь бѣше гы турилъ да живѣютъ въ рай; но тѣ прѣстѣвшихъ неговѣхъ заповѣдь, за това быдохъ испадены отъ тамо и осждены быдохъ на скърби, болѣзни и на смърть. Въ това осжданіе на прародителскый грѣхъ паднѣ всичкий человеческий родъ. И за да ся прости и възвърне въ онова блаженство, въ което бѣхъ създаены, трѣбаше да ся удовлетвори правдата Божія; но тойзи простыйтъ грѣшенъ человекъ неможаше да дѣде това удовлетвореніе, трѣбваше другъ отъ по-горній природѣ ходатай и избавитель. Богъ за неискazanнoтo свое благоутробіе къмъ человеческий родъ благо воли да прати

на свѣтътъ единородныйтъ си сынъ, да ся роди като человекъ и да умре за о-прощеніето на человекытъ отъ прародителскыйтъ грѣхъ, и за възстановеніето имъ въ вѣчното блаженство.

Исусъ Христосъ е сынъ и слово Божіе; той чрѣзь Духа Святаго ся роди като человекъ отъ Святы Богородицѣ и присно Дѣвѣ Маріѣ. Исусъ Христосъ откри на человекытъ срдѣството на спасеніето имъ; изави имъ волѣхъ на Бога и Отца своего, и научи гы Христіанскыѣ вѣрѣ и Свя-тото Евангеліе, което Апостолитѣ проповѣдахъ на всичкыѣ народы.

Исуса Христа го распяхъ на кръсть, умре и погребенъ бы както человекъ, за да спасе человекытъ отъ грѣхытъ. Но слѣдъ три дни възкреснѣ като Богъ, и възлѣзе на небеса и сѣднѣ отъ деснѣ странѣ на Бога Отца си. Той пакъ ще да дойде съсѣ славѣ за да сѣди живытъ и прѣтвытъ, и да заплати всякому споредъ дѣлата му. Тѣзи които вѣруватъ въ Христа и сѣ благочестивы и праведны человекы ще идѣтъ въ вѣчный животъ; а

печестивитѣ и грѣшнитѣ въ вѣчнѣхъ мѣкѣхъ.

Христіанинъ ся казувать които вѣруватъ въ Христа. Азъ съмъ Христіанинъ, трѣбва прочее да вѣрувамъ, да служѣ и да славѣмъ благочестиво и благовѣрно Исуса Христа като избавитель и Спаситель мой. — Благочестивыйтъ и православенъ Христіанинъ вѣрва въ одного Бога Творца и създателя на всичко и служи и покланя ся Отцу, Сыну и Святому Духу, на тѣзи едноосъщниѣ и не раздѣлниѣ Троицѣ.

Благочестивыйтъ и православенъ Христіанинъ е длъженъ да бѣде и добродѣтеленъ. — А добродѣтеленъ е онзи който люби и прави добро на ближнийтъ си, и прави добры работы, сирѣчь живѣе согласно съ Божіитѣ заповѣди.

Божіитѣ заповѣди

Люби Господа Бога твоего и служи му отъ все сѣрдце и съсъ всичкѣтъ си душѣхъ. — Люби ближнийтъ си, сирѣчь подобныйтъ на тебе чловѣкъ, както себе си. — Онова което искашь да правятъ за тебе другытъ чловѣцы, това прави и ты за тѣхъ; което мразишь да ти направятъ нѣкой, недей го направа и ты никому. — Помни да освящавашъ съ благочестиво празнуваніе опредѣленийтъ за това день

Господень. — Не убивай. — Не окрадай. — Не свидѣтельствуй на лъжѣ. — Не пожелавай чуждо нѣщо. — Почитай бащѣ си и майкѣ си. Тѣзи сѣ Божіитѣ заповѣди.

Нравственны завѣщанія

Прилѣжавай и старай ся догдѣ си младѣ да придобьешъ добры нѣравы, ученіе и добродѣтель.

— Богъ люби добрытъ и добродѣтельнытъ чловѣцы, прави ты да бѣдѣтъ честиты и доброты въ тукашныйтъ животъ, и въ бѣдущійтъ награждава ты съ вѣчно блаженство. Защото благочестивитѣ и добродѣтельнытъ чловѣцы подиръ смърть-тъ си ще наслѣдуютъ Божіето небесно царство.

Страхътъ Господень е началото и основата на всякъ добродѣтель и мудрость; — чловѣкъ е длъженъ да вѣрува несумнивно че има Богъ.

— Редѣтъ на всичко що е създадено показва че не е случайно създадено и че не е чловѣческа направа, но е съз-

даніе на едно прѣвышше, всемѣро и всецѣло Сѣщество.— Това безпрѣдѣлно и всецѣлостно Сѣщество е Богъ.

Всекой е длъженъ да чувствува Бога и да му служи като на единъ творецъ и Господъ на всичко и като подателъ на всѣтъ истински добрини. Вѣрата безъ (добры) дѣла е мрътва. Основата на христіанската вѣра е любовь-та и правдата.

Люби Господа Бога твоего отъ всичкѣтъ си души и ближніи си както себе си; ето законътъ Божій, за това и исполненіето на законътъ е любовь-та. Любѣте враговетъ си, казува Богъ. Неотбращайте зло за зло, но правѣте добро на враговетъ си, прощавайте погрѣшкытъ имъ, за да прощава и Богъ вашитъ.

Блаженны които обычатъ и правятъ правдытъ, тѣ щатъ да наслѣдятъ царството Божіе. Праведенъ е, не само този който не прави неправды на другытъ, но и този който въспира да неправятъ другытъ неправды. Обычай добродѣтель-тъ и тѣзи които добродѣтелно живѣятъ; само

добрытъ работы на челоуѣка оставатъ и поадѣръ смѣрътъ-тъ му.

Началницытъ и владѣтелитъ сѣ слугы на законытъ, които полагатъ въ дѣйствиѣ за общото спокойствіе и благополучіе на владѣемытъ сирѣчь на гражданытъ. Гражданытъ могатъ да бѣдятъ благополучны, когато живѣятъ съ правды и пазятъ законытъ, сирѣчь когато всекой намѣрва правото си и не си поврежда нѣкакъ въ животытъ си, въ честь-тъ си и въ стяжанія та си, когато на добрытъ си отдава честь а лошиитъ си наказуватъ.

Душата на едно Господарствено правленіе сѣ законитъ, а утвържденіе на законытъ е доброто възпитаніе на гражданытъ.

Добритъ закони и добритъ началници правятъ добрытъ граждане, а лоши закони и лоши началници правятъ лошы граждане. Владѣтелитъ сѣ длъжни да обычатъ владѣемытъ като чеда, а владѣемытъ владѣющытъ като бащи.

На всякой гражданинъ кѣщата ся счита като единъ малкъ градъ; а отъ тѣзи малки тѣ градове ся състави голѣмыйтъ градъ, който ся казва народъ и царство. Всякой народъ за да съществува трѣба да има едно Правительство, сирѣчь законы и властелины които да турятъ въ дѣйствіе тѣзи законы за общото благополучіе на народътъ. Както въ единъ домъ родителитѣ и чедата трѣба да живѣятъ согласны въ всичко за да бѣдѣтъ всичкы честити и благополучни, тѣй и въ едно царство не могатъ да бѣдѣтъ честити и благополучни нито владѣющитѣ нито владѣемитѣ, ако нѣматъ съгласіе за общитѣ интересы на отечеството.

— 0 —

Обычай отечеството си и да не пожелаешъ друго отечество освѣтъ него; защото едно таквозъ желаніе ся счита като начало на прѣдательство.

Прѣдпочитай всякога языкътъ който си научилъ отъ бѣщъ си и отъ майкѣ си и никога за никой другъ языкъ на свѣтътъ да ся неотречешъ отъ тойзи който си

ссукулъ ты съ майчиното си млѣко, защото това е неблагодарность и прѣзрѣніе къмъ родителитѣ ти; а человекъ който прѣзира родителитѣ си, той не е достоинъ за друго освѣтъ за прѣзрѣніе.

Пазй и защищавай вѣржтъ и земіжтъ на отцытъ си, защото тѣ сѣ най-първото и най-драгоценното за тебе наслѣдіе, тѣ сѣ и най-първото и най-скѣпното твое стяжаніе на което ставашъ стопанинъ най-напрѣдъ въ свѣтътъ, понеже въ тѣхъ си^е ся родилъ ты и въ тѣхъ си ся възпиталъ. — Земята въ коѣкто смы видѣли най-напрѣдъ бѣлъ свѣтъ и на коѣкто лежатъ коститѣ на отцытъ ни, трѣба да бѣде свята за насъ, тѣй сѣщо и языкътъ който смы научили отъ тѣхъ и вѣржтъ коѣкто смы приели отъ тѣхъ: и тѣзи три-тъ за да увардамъ ный не трѣба да ни е свидѣтъ ни имотѣтъ ни, ни животѣтъ ни.

1

Въ цвѣтъ ся взира,
Медъ собира
Драгата пчела.
Ако трудни
Но сѣ чудни,
Нейнитѣ дѣла.
Отъ брѣнченіе,
Намъ ученіе:
„Трудъ за похвалѣ.“

2

Дѣчица!
Прѣдъ очи
Вы брѣнчи
Пчелица.
Сладкъ медъ,
Облагѣ
Прѣдлага
Вамъ на редъ
За напръдѣ.

3

Дѣчица!
Пчелица
Вамъ на гледъ,
Съ кошаръ медъ;
За васъ е
Той набранъ,
И, прибранъ,
Призася
На младость
Мирны дни,
На старость
Добрини.

Видове на единицытѣ

Въ аритметическытѣ дѣйствія употрѣбаваемы единицы отъ разны видове, и най-вече въ о-лѣзи конто ся казувать смѣсены числа; тука ный ще приведемъ най-обыкновеннытѣ.

Единицы на пары

Лира, меджиди, петтацъ, грошосе, пары.

на тяжесть

Кантаръ, ока, драмъ

на дължинѣ

Растегъ, лакътъ, педей, прѣстѣ.

на врѣме

Година, мѣсецъ, седмица, часъ, минута

— 0 —

Една лира има 5 меджиди; едно меджидіе 4 петтака; единъ петтакъ 5 гроша; единъ грошъ — 40 пары; една пара — 3 аспри или боджи.

Единъ кантаръ има 44 оки; одна ока — 400 драми.

Единъ растегъ има 3 лакти; одинъ лакътъ — 3 педи; одна педя — 10 прѣста. — Единъ лакътъ има 8 рупа, а всякой рупъ два грѣха.

Една година ся смѣта отъ 365 дена; одинъ мѣсецъ отъ 30 дена; одна седмица 7 дена; едно дено-нощіе 24 часа; одинъ часъ — 60 минуты; одна минута — 60 секунды или вторы минуты.

Примѣри отъ 4-тѣ дѣйствія.

Събираніе

гр.	пары	гр.	пары	гр.	пары
124	10	3,605	28	1,054	12
156	20	8,004	39	2,706	24
254	30	9,000	17	3,890	36
89	30	2,171	5	187	5
<u>625</u>	<u>10</u>	<u>22,782</u>	<u>09</u>	<u>7,838</u>	<u>37</u>

Изятіе

246	36	6,050	32	8,423	12
128	24	3,204	28	5,749	36
<u>118</u>	<u>12</u>	<u>2,846</u>	<u>4</u>	<u>2,673</u>	<u>16</u>
246	36	6,050	32	8,423	12

Умноженіе

240	1,000	3,264
10	100	206
<u>2,400</u>	<u>0,000</u>	<u>19,584</u>
	0,000	0,000
	0,000	6,528
	<u>100,000</u>	<u>672,384</u>

Дѣленіе

1,805	20	2,428	12
18	90	24	202
5		<u>0028</u>	
		24	
		<u>4</u>	
3804	105		
315	36		
<u>654</u>		206	12
630		86	18
<u>24</u>		0	

Черковны и римскы цифры

ā	I	1	ā	XX	30
ē	II	2	ā	XL	40
ī	III	3	ī	L	50
ā	IV	4	ā	LX	60
ē	V	5	ō	LXX	70
š	VI	6	ī	LXXX	80
z	VII	7	ī	XC	90
ī	VIII	8	ī	C	100
ō	IX	9	c	CC	200
ī	X	10	ī	CCC	300
āī	XI	11	ī	CD	400
ēī	XII	12	ī	D	500
īī	XIII	13	ī	DC	600
āī	XIV	14	ī	DCC	700
ēī	XV	15	ī	DCCC	800
šī	XVI	16	ī	CM	900
zī	XVII	17	ā	M	1,000
īī	XVIII	18	ī	X	10,000
ōī	XIX	19	ī	C	100,000
k	XX	20	ī	M	1,000,000

Черковната Азбука

Аа	Бб	Вв	Гг	Дд	Ее	Жж
Зз	Ии	Йй	Кк	Лл	Мм	
Нн	Оо	Пп	Рр	Сс	Тт	Уу
(Ѹ)	Фф	Хх	Цц	Чч	Шш	
Щщ	Ъъ	Ыы	Ьь	Ѣѣ	Юю	Ѧѧ
Ѡѡ	Ѣѣ	Ѥѥ	Ѧѧ	Ѩѩ	Ѭѭ	Ѯѯ
				Ѱѱ	Ѳѳ	Ѵѵ

Названія.

Ѧѧ, букн, вѣдн, глаголѣ, до-
бро, ѣсть, живѣте, сѣлѣ, землѣ,
йже, і, кѣкѣ, людіе, мыслѣте, нѣшѣ,
сѣнѣ, покой, рцы, слово, твѣрдѣ
Ѹ-оукѣ, фертѣ, херѣ, шѣ, цы,
червь, ша, шта, ѣрѣ, ѣры, ѣрь, нѣ,
е, ю, юсѣ, Ѡ, ѡ, Ѣ, ѣ, кѣ, пѣ, ѡнѣ,
ѣжнѣ.

Інль Ізраїль, Інєх Інєхєх, Ієр-
лїмєх Ієрєсалїмєх.

Крѣзъ Крѣстзъ, Крѣшеніе Крѣше-
ніе, Крѣтітель Крестітель.

НѢ́ЖА НѢ́ДРА, МѢ́ТЬ МѢ́ДОСТЬ
 МѢ́ТЬ МѢ́ЛОСТЬ, МѢ́РДІЕ МНОГОСѢ́РДІЕ
 МѢ́ТЫНА МНОГОСТЫ́НА, МѢ́ТВА МОЛѢ́-
 ТВА, МѢ́ТИ МѢ́ТИ, МѢ́ТЬ, МѢ́РІА МѢ́РІА,
 МѢ́НИКЪ МѢ́ЧЕНИКЪ, МѢ́ЦЪ МѢ́САЦЪ,
 МѢ́НЦЪ МЛАДѢ́НЕЦЪ

**НѢО НѢВО, НѢНЫЙ, НЕБЕСНЫЙ, НѢО-
мрънный невоумудренный.**

ОЦЪ ОТЕЦЪ, ОЧЬ ОТИЧЬ, ОЧЕ-
СТВО ОТЕЧЕСТВО.

Прмръсть премъдрость, прѣтъ
пресѣтъ, прѣтолъ престолъ, прѣнъ
прѣвѣденъ, прѣбенъ преподобенъ,
прѣрокъ пророкъ, прѣтѣча прѣдтѣча,
прѣнъ прѣснъ.

РЖТВО РОЖДЕСТВО.

ОТЪ ОВАТА, СѦНЦЕ СОЛНЦЕ, СРЦЕ

сѣрдце, стѣтъ страсть, Ощѣнникъ
Свѣщѣнникъ, стѣтъ свѣтѣтель.

Трѣца Трѣнцо, трѣтъ трисѣлтъ,
трѣтоѣ трисѣлтѣѣ.

ОУЧѢЛЪ ОУЧІТЕЛЪ, ОУЧѢКЪ ОУЧЕНИКЪ

Хрѣтосъ Христѣсъ.

Црь Царь, црковь цёрковь,
цркій царскій.

ЧЛѢКЪ ЧЕЛОВѢКЪ, ЧЛѢЧЬ ЧЕЛОВѢЧЬ,
ЧТЬ ЧЕСТЬ, ЧТНЫЙ ЧЕСТНЫЙ.

ѡггаскѣй, ѡрхѡггѡзъ, ѡплѡкѣй, Бж-
твенный, Бѡчица, Бѡчество, Гдѡ-
ство, Гѡжѡ, Дѡбѡвый, Ёѡдѡствѡ, Ё-
пѡпство, Їнѡльскѣй, ѡюскѣй, ѡчѣниче-
ство, нѣѡѡ, нѡшѡ, ѡчѣска, прѡрѡчица
рѡжтвенѡ, ѡѡчѣнѣскаѡ, Хрѡтѣѡнинѡ,
црѡтво, чѡлѣкѣй.

Сла́ва тебѣ́ бже́ на́шь : сла́ва тебѣ́.

Црю́ нѣныи, оутѣшителяю, дше́
и́стины, иже́ вездѣ́ съи, и вса́
исполна́и, сокровище́ благи́хъ, и
жизни́ пода́телю, прїи́ди и вселѣ́
ся въ ны́, и ѡчи́сти ны́ ѿ вса́киа
скве́рны, и спаси́ вѣ́же, ду́шы на́ша.

О́тѣи́ бже́, сѣи́и крѣ́пкїи, сѣи́и
везме́ртный, поми́луй на́съ. ѿ

Сла́ва о́цѣ, и сѣ́ну, и сѣ́омѣ́ дхѣ́,
и ны́нѣ́ и прїе́мѣ, и во вѣ́ки вѣ́
кѣ́въ, а́минь.

Пресѣ́ла́ трѣ́, поми́луй на́съ :
гдѣ́, ѡчи́сти грѣ́хы́ на́ша: вѣ́ко,
прости́ веззакѣ́ніа на́ша: сѣи́и,
посѣ́ти и ищѣ́ай не́мощи на́ша,
и́мене твоегѡ́ ра́ди.

Гдѣ́ поми́луй, Гдѣ́ поми́луй, Гдѣ́
поми́луй. Сла́ва и ны́нѣ́.

О́че на́шъ, иже́ еси́ на нѣ́бѣхъ,
да сѣ́ится́ и́ма твоѣ́, да прїи́детъ

црѣ́іе твоѣ́, да вѣ́детъ во́ла твоа́,
и́кѡ на нѣ́си и на зе́млі, хлѣ́въ
на́шъ насѣ́щный да́ждь на́мъ днѣ́сь,
и ѡста́ви на́мъ до́лги на́ша, и́ко
же и мы́ ѡстава́лемъ до́лжны
кѡ́мъ на́шимъ : и не введе́ на́съ
во и́скуше́ніе, но и́збави́ на́съ ѿ
лѣ́каваго.

Е́ще́ дѣ́о, ра́дѣ́йся вѣ́годати́а
мрі́е, гдѣ́ съ тобо́ю: вѣ́гослове́на
ты́ въ же́нахъ, и вѣ́вѣнъ па́бдъ
чре́ва твоегѡ́, и́кѡ сѣ́са роди́ла е́
си́ ду́шъ на́шихъ.

До́сто́йно е́сть и́кѡ вои́стиннѣ́,
вѣ́жити́ тѣ́ вѣ́цѣ́, присно́вѣ́женнѣ́ю
и́ пренепо́рочнѣ́ю, и мѣ́рь вѣ́а на́
шегѡ́.

Че́стнѣ́йшю́ херѣ́имъ, и сла́
ви́тѣ́йшю́ везъ сра́внені́а се́рафі́мъ,
безъ и́ста́внїа вѣ́а сло́ва ро́ждашю́,
сѣ́щю́ вѣ́цѣ́ тѣ́ велича́емъ.

Овѣтъ тѣхъ стѣмъ славы, веземѣр-
тнаго, Оца нѣнаго, стѣго, бл-
женнаго, иже хрѣ: пришедше на
западъ солнца, видѣше свѣтъ
вечерній, поѣмъ Оца, сѣа и стѣ-
го дѣа, бѣа, достѣннѣ еси во всѣ
времена пѣтъ быти гласы препо-
дѣбнымъ, сѣе бжѣ, живѣтъ да-
аи: тѣмъ же мѣръ тѣа славитѣ.

О подобѣи гдѣ, въ вечерѣ сѣи везѣ
грѣхѣ сохрани тѣа намъ, блгосло-
венѣ еси гдѣ, бжѣ Оца нашихъ
и хвалѣно и прославлено и ма твоѣ
во вѣки, аминѣ.

Будѣи гдѣ, мѣлѣсть твоѣ на
насѣ, иже оуповѣхомъ на тѣа,
блгословенѣ еси гдѣ, научѣи ма
ѡправданѣемъ твоимъ, блгосло-
венѣ еси вѣко, вразумѣи ма ѡ-
правданѣемъ твоимъ, блгвенѣ е-

си стѣи, просвѣтѣи ма ѡправда-
нѣи твоимъ.

Гдѣ, ма тѣа твоѣ во вѣкѣ, дѣа
рѣкѣ твоѣю не презри: тѣвѣ
подобѣетѣ хвалѣ, тѣвѣ подобѣ-
етѣ пѣнѣ, тѣвѣ слава подобѣетѣ,
Оца, и сѣа, и стѣомъ, дѣа, нынѣ
и присѣи, не во вѣки вѣкѣмъ, аминѣ.

Нынѣ ѡтпѣщѣиши раба твоѣго
вѣко, по глаголю твоѣмъ, съ мѣ-
ромъ: иже видѣста Очѣи моѣ спа-
сенѣе твоѣ, еже еси оуготѣвалѣ
предѣ лицевѣмъ всѣхъ людѣи, свѣтъ
во ѡткровѣнѣи и зыкѣмъ, и славу
людѣи твоихъ иаа.

Опасѣи Господѣи люди твоѣ, и
блгословѣи достоѣнѣе твоѣ, повѣ-
ды блгочестѣвымъ на сопрѣтѣ-
внѣмъ дѣрѣмъ, и твоѣ сохраниа
крѣстѣмъ твоимъ жѣтельство.

Предстѣтельство хрѣтіанъ непо-
стиѣдное, ходѣтайство ко творцѣ
непрелѣжное, не презри грѣшнихъ
моленій гласы: но предвари ѿкъ
блѣга на поможь насъ, вѣрнѣ
зовѣщихъ ти: оускори на мѣствѣ,
и потщиса на оумоленіе предста-
тельствующи прѣш, вѣе, чѣ-
щихъ тѣ.

Бо Іурданѣ крещѣющѣсѣ тебѣ
Господи, Трѣнческоѣ ѿвѣсѣ покло-
неніе: Родителевѣ во гласѣ свидѣ-
тельствоваше тебѣ, возлюбленнаго
тѣ Оѣна именѣ, и Дѣхъ во вѣ-
дѣ голѣвинѣ ѿвеѣствоваше сло-
весѣ оутвержденіе, ѿвлѣисѣ Хрѣстѣ
Бѣже, и мѣръ просвѣщеніи, слава тебѣ.

Идѣтъ оубѣзѣи, и насѣтатсѣ, и
восхвалѣтъ гдѣ взыскѣющѣи ѣго,
живѣ вѣдѣтъ сердца ихъ въ вѣкъ
вѣка.

Прѣидѣте, поклонѣмсѣ црѣви на-
шемѣ вѣѣ.

Прѣидѣте поклонѣмсѣ и припа-
дѣмъ хрѣтѣ, црѣви нашемѣ вѣѣ.

Прѣидѣте, поклонѣмсѣ и припа-
дѣмъ самомѣ хрѣтѣ, црѣви и вѣѣ
нашемѣ.

Помѣлѣи мѣ вѣе, по велѣнѣи
мѣлости твоѣи, и по мнѣжествѣ
щедрѣтѣ твоихъ, ѿчѣсти безза-
коніе моѣ. Нѣнпѣче ѿмѣи мѣ ѿ
беззаконіѣ моѣгѣ, и ѿ грѣхѣ моѣ-
гѣ ѿчѣсти мѣ. ѿкъ беззаконіе
моѣ ѡвѣ знаю, и грѣхъ моѣ прѣ-
до мнѣю ѣсть вѣнѣ. Тебѣ ѣдѣ-
номѣ согрѣшихъ, и лѣкавое прѣдѣ
тобѣю сотворѣхъ. ѿкъ да ѿпра-
вдѣшисѣ во словесѣхъ твоихъ, и
повѣдѣши, вѣнегда сѣдѣти ти. Оѣ
во въ беззаконіихъ зачатѣ ѣсмѣ,
и во грѣсѣхъ родѣ мѣ мати моѣ.
Оѣ во истинѣ возлюбилѣ ѣси, без-

вѣстнаа ѿ тайнаа премѣдрости
твоеа ѿвѣла мнѣ еси. Въ кропиши
мѧ ѿ ссѣпомъ, ѿ шчищеса: шмы-
еши мѧ ѿ паче снѣга оублаюса.
Одѣху моемѹ да сн радость ѿ ве-
сѣліе, возрадуютсѧ къ тебѣ смирен-
ныа. Оберати лице твоѣ ш грѣхъ
моихъ, ѿ вса беззакѣніа моа шчи-
сти. Сердце чисто созижди во
мнѣ бже, ѿ духа правъ шновн
во оутрѣбѣ моѣй. Не швержи ме-
нѣ ш лица твоегѡ, ѿ дѣла твоегѡ
стѣгѡ не шми ш менѣ. Воздаждь
мнѣ радость спасеніа твоегѡ, ѿ
дѣломъ вѣчнымъ оутверди мѧ.
Научу беззакѣнныа пѣтемъ тво-
имъ ѿ нечестивѣи къ тебѣ швра-
тѣтсѧ. Избави мѧ ш кровей бже,
бже спасеніа моего, возрадуютсѧ
азыкъ мой правдѣ твоѣй. Гди,
оустнѣ мои шверзиши, ѿ оуста
моа возвестѣтъ хвала твоѡ. И-

къ аще бы восхотѣла еси жертвы,
дала быхъ оубо всесоженіа не
баговолиши. Жертва бгѡ духъ со-
крѣшенъ, сердце сокрѣшенно ѿ сми-
ренно бгѡ не оуничижитъ. Оубла-
жи гди, благоволеніемъ твоимъ
сѡзна, ѿ да созидаутсѧ стѣны
іерусалимскіа. Тогда баговолиши
жертву правды, возношеніе ѿ все-
сожгаемаа: тогда возложѣтъ на
олтарь твоѡ тельцы.

Вѣрую во единого бга оца
вседержителя, творца небѡ ѿ земли,
видимыхъ же всѣмъ ѿ невиди-
мыхъ. И во единого гда іиса
хрѣта, сѡна бжїа, единороднаго, ѿ-
же ш оца рожденнаго прежде всѣхъ
вѣкъ. Овѣта ш свѣта, бга истин-
на ш бга истинна, рожденна, не
сотворенна, единаосѡбна оцѡ, ѿм-
же вса быша. Насъ ради чело-

вѣкъ и нашего ради спасенія сшедшаго съ нбсѣ, и воплотившаго сѧ въ дѣла стѧ и мѣри дѣи, и вочлѣвѣчшасѧ. Распятаго же за ны при понтійскѣмъ пилатѣ, и страдавша, и погребена, и воскресшаго вѣ третій день, по писаніемъ. И возшедшаго на нбсѧ, и сѣдѣща въ деснѣю оца. И пакы градоущаго со славою сѣдѣти живымъ и мертвымъ, егѡже царство не вѣдетъ конца.

И въ дѣла стѧго, гдѧ животворящаго, иже въ оца исходящаго, иже со оцемъ и сномъ спокланѧема и славиима, гласѡвашаго пророки. Бо единому стѣю соборно и апѡльскѡ црковь. Исповѣдаю едино крещеніе, во ѡставленіе грѣхѡвъ. Чаю, воскресенія мертвыхъ: И жизни вѣдоущаго вѣка, аминь.

Слава тебѣ показавшему намъ свѣтъ.

Слава въ вышнихъ бгѣ, и на земли мирѣ, въ челоѡчѣхъ бгѡволеніе. Хвалимъ тѧ, бгѡсловимъ тѧ, кланѧемтисѧ, славословимъ тѧ, бгѡдаримъ тѧ великіа ради славы твоеѧ. Гдѣ црю нбный, вѣже оче вседержителю, гдѣ сѣе единородный иисе хрѣте и стѣи дше. Гдѣ вѣже, агнче вѣтїи, сѣе оче. вземаи грѣхъ міра, помилуй насъ: вземаи грѣхѣи міра, прїими молитѣи нашѣ: сѣдай въ деснѣю оца, помилуй насъ, иже ты еси единому стѣ, ты еси единому гдѣ, иисе хрѣтѡсѣ, во славу вѣга оца, аминь.

На всѧкъ день бгѡсловаю тѧ, и восхваляю има твоѣ во вѣки, и въ вѣкъ вѣка.

Оподобн гдѣи, въ дѣнь сей везъ
грѣхъ сохранѣтисѧ намъ. Бѣго-
словѣнъ еси гдѣи, вѣже ѿтѣцъ на-
шихъ, ѿ хвалѣно ѿ прославлено ѿ-
ма твоѣ во вѣки, аминь.

Буди гдѣи, ма́ть твоѧ на насъ,
ѿкоже оуповахомъ на тѧ.

Бѣгословѣнъ еси гдѣи, на́учи ма
ѿ правданіемъ твоимъ. ѿ

Гдѣи, привѣжице бы́ла еси намъ
въ родъ ѿ родъ, азъ рѣхъ: гдѣи
помяну ма, ѿсѣлаи ду́шѣ мою,
ѿкѡ согрѣшихъ тебѣ.

Гдѣи, къ тебѣ привѣгѡхъ, на́учи
ма творѣти волю твою, ѿкѡ ты
еси бѣга мой: ѿкѡ оу́ тебѣ ѿ-
сто́чникъ живота, во свѣтѣ тво-
емъ оу́зримъ свѣтъ, пребави ми-
лость твою вѣдущимъ тѧ.

На́твами стѣхъ ѿ́цъ нашихъ
гдѣи ѿнсе хрѣ́те вѣже нашъ, помяну
насъ, аминь.

Пров, 1957г.

8

81 1986

Пров 1986г.

